

BEYAZ KELEBEKLER

OTARBAYEV, Rahimcan (2016), *Beyaz Kelebekler (Seçme Hikâyeler)*, (Türkiye Türkçesi'ne Aktaran Malik Otarbayev), Ankara: Bengü Yayınları, 198 s., ISBN: 978-605-9148-44-6

Cemile KINACI*

Gazi Türkiyat, Bahar 2017/20: 227-230

Rahimcan Otarbayev, günümüzde Kazakistan'ın önemli yazarlarından biri. Özellikle hikâyeleri ve tiyatroları ile adını yalnızca Kazakistan'da değil, ülkesi dışında da duyurmuş başarılı bir Kazak yazarı.

Rahimcan Otarbayev, 19 Kasım 1956'da Atrav Eyaleti Kurmangazı şehrinde dünyaya gelmiştir. O, 1977 yılında Ural Pedagoji Enstitüsü'nde öğrenimini tamamlamıştır. Otarbayev, günümüze gelene kadar farklı pek çok işle de ilgilenmiştir. Bunlardan bazıları, "Ural Bölgesi" gazetesinde muhabirlik, değişik okullarda öğretmenlik, Kazak Televizyon ve Radyo Komitesi'nde editörlük, "Kazak Edebiyatı" gazetesinde, "Jalın" almanağında bölüm redaktörlüğü, Kazakistan Bışkek Büyükelçiliği'nde ataşelik, Mangıstav Eyalet Televizyon ve Radyo Kurumu'nun başkanlığı, Atrav Eyaleti Tiyatrosu'nun müdürlüğü, Kazakistan Cumhurbaşkanlığı'nda bölüm başkanlığı, Astana Millî Kütüphanesi'nin müdürlüğü... Bu sebeple Kazak edebiyatında Rahimcan Otarbayev adıyla ilgili söylenebilecek ilk şey, onun çok yönlü bir edebiyatçı oluşudur.

Rahimcan Otarbayev yaptığı diğer işlerin ötesinde, elbette yazar olarak Kazak edebiyatının yaşayan başarılı bir temsilcisi. O, pek çok kitabı Çince, Rusça ve Kırgızca olarak yayımlanmış bir yazar. Ayrıca yazarın çeşitli zamanlarda Türkiye Türkçesine, İngilizceye ve Arapçaya çevrilerek yayımlanan hikâyeleri de bulunuyor.

Rahimcan Otarbayev, yetenekli bir tiyatro yazarı. Onun kaleminden çıkan tiyatro eserleri hem Kazakistan hem de yurt dışındaki tiyatro sahnelerinde sahnelenmiştir.

Otarbayev'in üslûbunda dikkat çeken bir husus, o, daima gerçekleri dillendiren bir yazardır. Asla süslü laflar arkasına gerçekleri gizlemez. Düşündüğünü olduğu gibi söyler. Onun için, Kazak edebiyatında sözleri süsleyip, parlatıp gerçekleri gizlemeyen, hayatın gerçeklerine olduğu gibi ayna tutan bir yazardır demek mümkündür.

Rahimcan Otarbayev'in ilginç bir yazar kimliği var. O, Kazak tarihinde yaşamış olan ve Rus Çarlığı'nın Kazak bozkırlarını işgal etmesi karşısında istiklal hareketi

* Dr. Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
camiyla@gmail.com

başlatan Taymanoğlu İsatay Batır ve Mahambet Ötemisuli hakkında yazdığı romanının el yazmasını en ufak tereddüt etmeden yakıp kül etmiş bir Kazak yazarı. Yazar, romanı yazdığı dönemlerde İsatay ve Mahambet hakkında hâlâ da objektif olmanın mümkün olmadığını fark ettiği için, bu hassas konuda henüz yazma zamanının gelmediğini düşünmüştür. Aradan geçen uzun yıllara rağmen, doğruyu yazamama tereddüdünden dolayı eserini kül etmeyi tercih etmiştir. Kendisine bu konu sorulduğunda, aradan geçen yıllara rağmen, düşüncelerinin azat olmadığını gördüğü için, eserin kahramanlarını doğru anlatamamaktan, onlara ihanet etmekten korktuğu için hiç gözünü kırpmadan bu roman denemesinden vazgeçtiğini ve onu yakıp kül ettiğini dile getirmiştir.

Şöyle diyor Rahimcan Otarbayev: “Düşüncelerin azat olmadığı yerde, hürriyetin kendisi de boş bir laftan ibarettir.”

Kazak edebiyatının önemli bir değeri olan Rahimcan Otarbayev’in iki önemli eseri de artık Kazakistan sınırlarını aşarak Türkiye Türkçesine kazandırılmış bulunuyor. Bunlardan biri, Kazakların tarihî şahsiyeti, büyük halk şairi ve kahramanı Mahambet Ötemisuli hakkında yazılmış *Baş* romanı. Roman, Rahimcan Otarbayev’in azat düşünceleriyle objektif bir tarih anlayışıyla kaleme alınmış. İçinde yüksek bir millî ruh ve millî şuur barındıran bir eser.

Rahimcan Otarbayev’in Türkiye’de yayımlanan diğer eseri ise *Beyaz Kelebekler* adlı hikâye seçkisi. *Beyaz Kelebekler* hikâye seçkinde, Rahimcan Otarbayev’in çeşitli zamanlarda yazdığı 23 hikâye yer alıyor. Hikâyeler Rahimcan Otarbayev’in çok yönlü kişiliğini yansıtıyor, her biri hayatın farklı görüşlerini, farklı yüzlerini ele alıyor. Her biri sosyal içerikli hikâyeler.

İlk hikâye, *Amerika’nın Millî Hazinesi* adını taşıyor. Bu bir hiciv hikâyesi. Hikâye, kalemi güçlü bir yazarın küresel güçleri sanatı ile tenkit edişine örnek oluşturuyor. Hikâyede Amerika’nın koruması altında bulunan çakallar aracılığıyla düzen içindeki yurtlara küresel güçlerin girişi dile getiriliyor. Ne kurt gibi heybetli, ne tilki gibi kurnaz olan, grup halinde dolaşan, ölen hayvanların etlerini yiyen, aç ve zayıf bir yaratık olan çakallar sembol olarak kullanılıyor.

Seçkideki bir diğer hikâye *Çin Hediyesi*. Rusya’da yaşanan İç Savaş döneminin işlendiği öykünün arka planında Sovyet Hükümeti ile savaşan Kazak kahramanı Osman Batır’ın hayat hikâyesine de değiniliyor. Osman Batır’ın Çinlilerin eliyle kurban oluşu da anlatılıyor. Öykü, Osman Batır’ın yeğeni Ömirbay ile hanımı Asemay’ın Sovyet-Çin sınırında dramatik bir şekilde ayrılmak zorunda kalışının öyküsü. Asemay, Çin tarafında iki çocuğu ile birlikte kalırken, kocası Ömirbay sınırın öbür tarafına geçmeyi başarır. Sınırın öbür tarafına geçmeyi başaran ve Osman Batır’ın yeğeni olduğu için yakalanmaktan korkan Ömirbay, karşı tarafta kalan hanımı ve çocuklarını gözden çıkararak polisler hanımı ve çocuklarının olmadığını söyler. Akabinde Ömirbay, ailesini düşünmeden, onları Çin tarafında bırakmakla kalmayıp,

üstelik Sovyet tarafına geçince başka bir kadınla da evlenir. Öyküde ailesini Çin tarafına terkeden Ömürbay'ın sonradan yaşadığı vicdan azabı dile getiriliyor. Hikâyede hayatın acı, ama gerçek bir görünüşü ortaya konuluyor.

Beyaz Kelebekler hikâye seçkisinde özellikle dejenere olan, değerlerini yitiren gençlere, yeni nesle vurgu yapıyor.

Seçkideki ilginç hikâyelerden biri de *Terk-i Dünya* adını taşıyor. Rahimcan Otarbayev'in bu hikâyesi de tenkit içerikli. Yazar, Sovyet devrinde somut verilerle çalışan bilim adamlarına bile yapılan baskıyı, Darwinizm ve maymundan türeme olayıyla ilişkilendirerek tenkit etmiş. Hikâye, bilimin ve bilimsel gerçekliğin bile saptırılışının hicvedildiği bir hikâye.

Saklambaç adlı hikâyede varlık içinde olup halkın halini anlamayan, halkın fakirliğine gözlerini kapayan, idareciler ve bürokratlar tenkit ediliyor.

Torşakız ile Papağan adlı hikâyede de hayatın dramatik bir görünüşü konu edilmiş. Hikâyenin kahramanları akademisyenler. Evli bir akademisyen olan Aysarin ile yasak ilişki yaşayıp çocuk sahibi de olmasına rağmen, ikinci kadın olmanın acısını yaşayan, sevdiği adamı daima uzaktan sevmek zorunda kalan, hayattayken ona yakın olamadığı gibi, sevdiği adamın mezarını ziyareti bile çok görülen "ikinci kadın"ın dramı. Ele alınan konu, her ne kadar değerlere aykırı gibi görünse de dramatik bir hayat gerçekliği.

Altın adlı hikâyede, hayatta altından daha değerli olan onur, namus, iman ve kanaate vurgu yapılmış. Bu değerlerin peşinde giden dedelerin yerine, paranın peşinden giden torunların hicvedildiği bir hikâye.

Boş Şeyler başlıklı hikâyede Rus ve Koreli kahramanları görüyoruz. Bu hikâyeden bize yansıyan, çok uluslu bir Kazakistan görünüşü.

Bozkır Mozaikleri hikâyesinde, Sovyet lideri Brejnev dönemindeki bozkırdaki çobanların ve çok çocuk doğuran bozkır kadınlarının o dönemki devlet politikası olarak değer görmeye başladığı ve madalyalarla ödüllendirildiği dönemden bir kesit sunuluyor.

Bu hikâyeler dışında seçkide daha birbirinden ilginç hikâyeler yer alıyor.

Rahimcan Otarbayev'in hikâyelerini Türkiye Türkçesine aktaran, kendisi de başarılı bir yazar olan Malik Otarbayev. Malik Otarbayev'in hem kaynak hem de hedef dile hâkimiyeti, eserin başarılı bir şekilde aktarılmasını sağlamış. Kendisi de genç ve başarılı bir yazar olan Malik Otarbayev'in yazarlık kabiliyetinin, hikâyelerin doğru ve etkili edebî ifadelerle Türkiye Türkçesine kazandırılmasında etkili olduğu dikkat çekiyor.

Başta değerli Kazak yazar Rahimcan Otarbayev'e ve *Beyaz Kelebekler* hikâye seçkisini yayımlayan Kazakistan Büyükelçiliği'ne, Avrasya Yazarlar Birliği Bengü

Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Yakup Ömeroğlu'na teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca seçkiyi başarılı bir şekilde Türkiye Türkçesine kazandıran Malik Otarbayev'i de yürekten kutluyorum ve başarılarının devamını diliyorum.

Kazak edebiyatını yakından tanımamıza vesile olacak daha pek çok eserin Türkiye'de yayımlanması dileğiyle...

Türk-Kazak kardeşliği ebedi olsun!